

Κείμενο Επικαιρότητας

Η Πρώτη Ευρωμεσογειακή διάσκεψη για τη μετανάστευση

Νοέμβριος 2007

Το θέμα της εισόδου μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στην κορυφή της ατζέντας των Εικοσιπέντε όχι μόνο ως μια ανάγκη διαφύλαξης των συνόρων τους και οργάνωσης κοινών κανόνων αντιμετώπισης των όποιων θεμάτων τίθενται από την είσοδο και διαμονή των υπηκόων τρίτων χωρών στην εδαφική τους επικράτεια, αλλά ως μια άμεση λύση προκειμένου να αντιμετωπιστεί ένα πρόβλημα μείζονος ευρωπαϊκής σημασίας : το δημογραφικό με όλες του τις προεκτάσεις.

Η αύξηση του προσδόκιμου ορίου ζωής στην ΕΕ - το 2050 θα είναι έξι χρόνια για τους άντρες και πέντε για τις γυναίκες - και η μείωση των γεννήσεων θέτουν ένα τεράστιο θέμα για το μέλλον της ευρωπαϊκής κοινωνίας και για την οικονομία της. Μια σειρά από ερωτήματα ζητούν επιτακτικά απάντηση. Πως θα χρηματοδοτηθούν οι συντάξεις, όταν με τα σημερινά δεδομένα η μέση ηλικία θα αυξηθεί μέχρι το 2050 κατά 10 χρόνια - από τα 39 σήμερα έτη στα 49 - και όταν κατά το 2040 το ποσοστό του ευρωπαϊκού πληθυσμού άνω των 65 ετών θα 48%; Ποιος θα αναλάβει το κόστος της κοινωνικής ασφάλισης, λαμβανομένου υπόψη ότι οι νέοι ευρωπαίοι ολοένα και περισσότερο καθυστερούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας; Πως θα διατηρηθεί, αν όχι θα βελτιωθεί, το επίπεδο διαβίωσης; Πως ένα μειούμενο εργατικό δυναμικό μπορεί να διατηρήσει σταθερούς τους σημερινούς ρυθμούς ανάπτυξης; Πως θα καλυφθούν οι σημερινές ανάγκες σε εξειδικευμένο προσωπικό;

Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα με το μικρότερο δυνατό κόστος λέγεται μετανάστευση. Η τελευταία συνέβαλε και συμβάλλει στην αύξηση του πληθυσμού της ΕΕ - το 2003 ο πληθυσμός της ΕΕ των 25 αυξήθηκε κατά 1,9 εκατομμύρια κατοίκους κυρίως λόγω της εισόδου 1,7 εκατομμυρίων μεταναστών -, ενίσχυσε και ενισχύει ση-

μαντικά την ευρωπαϊκή οικονομία - ενδεικτικά στην Ισπανία το 2006 συνέβαλαν στην αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,6% και στην Ελλάδα το 2004 κατά 2,5 με 2,8% - και τα κοινωνικά ταμεία. Η Ευρώπη έχει ανάγκη από μετανάστες εξειδικευμένους και μη. Σε μια γηράσκουσα κοινωνία η Ευρώπη έχει ανάγκη από τους πρώτους, προκειμένου να προωθήσει την καινοτομία και τον οικονομικό δυναμισμό, και από τους δεύτερους, προκειμένου να στελεχώσει τους τομείς κλειδιά της οικονομίας της. Και η απαίτηση αυτή είναι συνεχής, καθώς η πλειοψηφία των μεταναστών με την έλευσή της προσαρμόζεται στα ευρωπαϊκά πρότυπα ζωής και ακολουθεί ως προς τον αριθμό των γεννήσεων, τα ίδια ποσοστά με αυτά των γηγενών ευρωπαίων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα γνωρίζει ότι αδυνατεί να ελέγξει αποτελεσματικά τον αριθμό των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται στο έδαφός της χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα. Στο βαθμό όμως που μπορεί, προσπαθεί να ελέγξει τα ποιοτικά και τα ποσοτικά χαρακτηριστικά τους. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται με τις πρόσφατες εξελίξεις στο χώρο της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής.

Στις 18 Νοεμβρίου συνήλθε στην Albufeira της Πορτογαλίας η πρώτη ευρωμεσογειακή σύνοδος για τη μετανάστευση. Στον πορτογαλικό νότο οι υπουργοί εσωτερικών των Εικοσιεπτά και οι ομόλογοί τους των μεσογειακών κρατών συναντήθηκαν, προκειμένου να θέσουν τις βάσεις για μια σταθερή και εποικοδομητική συνεργασία στα θέματα μετανάστευσης. Το ενδιαφέρον που επέδειξαν οι συνομιλητές ήταν πολύ μεγάλο. Για τα κράτη μέλη, η Μεσόγειος αποτελεί το πέρασμα για τα μεταναστευτικά ρεύματα προς τις χώρες της νοτίου και στη συνέχεια της υπόλοιπης Ευρώπης. Για τα κράτη της απέναντι όχθης, η Μεσόγειος αποτελεί έξοδο νέου εργατικού δυναμικού, με τις όποιες οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες, αλλά και είσοδος συναλλάγματος και τεχνογνωσίας.

Οι συζητήσεις κατά την ευρωμεσογειακή σύνοδο επικεντρώθηκαν γύρω από τρία βασικά θέματα, τα οποία αποτελούν και τις προτεραιότητες αυτής της συνεργασίας : τη μετανάστευση και την ανάπτυξη, τη νόμιμη μετανάστευση και την παράνομη μετανάστευση.

Στα πλαίσια της πρώτης θεματικής, οι συνομιλητές συμφώνησαν στην ανάγκη να αντιμετωπιστούν τα βαθιά αίτια της μετανάστευσης και να καταρτιστούν από κοινού σχέδια που θα ευνοήσουν τη δημιουργία προϋποθέσεων διαρκούς ανάπτυξης. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, κατέληξαν σε μια σειρά από αποφάσεις : τη δημιουργία μιας ιστοσελίδας, η οποία θα περιέχει κάθε αναγκαία πληροφορία για τη διευκόλυνση της αποστολής των χρημάτων των μεταναστών, τη δημιουργία μηχανισμών, υπηρεσιών και αποτελεσματικών οικονομικών προϊόντων, την πραγματοποίηση ενός μεγάλου διεθνούς συνεδρίου, σχετικού με τα εμβάσματα των μεταναστών και με τη μικροπίστωση και, τέλος, τη δυνατότητα συγχρηματοδότησης όσων νομίμως διαμενόντων στην ΕΕ αποφασίσουν να επενδύσουν στη χώρα προέλευσής τους.

Στα πλαίσια της συζήτησης για τη νόμιμη μετανάστευση υπήρξε κοινή διαπίστωση, ότι μπορεί να αποβεί επωφελής για την ανάπτυξη των κρατών αποστολής και υποδοχής και παράλληλα αποτελεσματική για την καταπολέμηση των δικτύων λαθρομετανάστευσης. Για το θέμα αυτό υιοθετήθηκαν οι ακόλουθες προτάσεις : η δημιουργία μιας ομάδας εργασίας, που θα ερευνήσει τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας, η οργάνωση μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης στις χώρες προέλευσης και προορισμού, η πραγματοποίηση εκστρατείας ενημέρωσης σχετικά με τα πλεονεκτήματα της νόμιμης μετανάστευσης, η δημιουργία κέντρου ενημέρωσης για την προσφορά εργασίας στις χώρες της Ένωσης και, τέλος, η ανάπτυξη προγραμμάτων δραστηριοτήτων για τους άρτι νομίμως αφειχθέντες αλλοδαπούς.

Στα πλαίσια της παράνομης μετανάστευσης οι συμμετέχοντες κατέληξαν στην ανάγκη να προαχθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατών αποστολής και των κρατών προορισμού, προκειμένου να υπάρξει ανταλλαγή εμπειριών, καλών πρακτικών και συνεχούς πληροφόρησης για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων. Για την ευόδωση των προαναφερομένων ενεργειών, οι υπουργοί συμφώνησαν να προκριθούν τα εξής μέτρα : η προώθηση σχεδίων βελτίωσης της ασφάλειας των ταξιδιωτικών εγγράφων και των πιστοποιητικών ταυτοπροσωπίας, η διοργάνωση σεμιναρίων προκειμένου οι χώρες διέλευσης να καταστούν ενήμερες για τις μεθόδους εντοπισμού των πλαστών και παραποιημένων εγγράφων, η ενίσχυση της συνεργασίας για την έρευνα και τη θαλάσσια διάσωση και, τέλος, η δημιουργία μιας ομάδας που θα διευκολύνει την εκούσια επιστροφή των μεταναστών και την εγκατάσταση στη χώρα προέλευσής τους.

Στο πέρας της συνόδου οι υπουργοί εσωτερικών συμφώνησαν να ιδρύσουν μια ομάδα εργασίας εμπειρογνομόνων, η οποία θα εξασφαλίσει μια συνέχεια στις εργασίες και θα επιληφθεί για την υλοποίηση των προαναφερομένων προτεραιοτήτων σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωμεσογειακή Επιτροπή.

Η ευρωμεσογειακή διάσκεψη αποτελεί αναμφίβολα μια έκφραση της βούλησης των ευρωπαίων να υπάρξει μια συνεργασία μεταξύ των δυο πλευρών της Μεσογείου στα θέματα μετανάστευσης. Η οικοδόμηση όμως μιας ισχυρής γέφυρας απαιτεί υλικά τα οποία οι Εικοσιεπτά οφείλουν να διαθέσουν και μια ενιαία αποτελεσματική πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο, την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να αποκτήσει. Από την άλλη πλευρά, απαιτείται κυρίως και πρωτίστως η κατάρρευση κάθε καχυποψίας η οποία είναι διάχυτη στις σχέσεις των κρατών της Μεσογείου απέναντι στις προθέσεις της Ένωσης. Όσο διατηρείται αυτή η κατάσταση, δεν μπορούμε να αισιο-

δοξούμε για άμεσα αποτελέσματα. Ίσως όμως η συνάντηση αυτή να αποτελέσει το έναυσμα για μια σύσφιξη των σχέσεων, η οποία να ωφελήσει το σύνολο της ευρωμεσογειακής συνεργασίας.

Το κείμενο επικαιρότητας συνέταξε ο Μάρκος Παπακωνσταντής, διδάκτωρ ευρωπαϊκού δικαίου και επιστημονικός συνεργάτης στο ΙΣΤΑΜΕ